

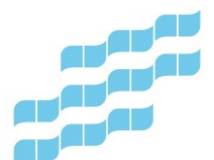
**TAMPEREEN KAUPUNGIN
LUKIOKOULUTUKSEN
PÄIHTEETTÖMYSSUUNNITELMA
2024-2027**

TAMPEREEN KAUPUNKI

Sisällys

1. Lähtökohtia.....	2
2. Ehkäisevä päihdetyö.....	2
3. Tupakkatuotteet.....	3
4. Toimintaohje päihdetilanteessa.....	4
5. Liitteet	4

1. Lähtökohtia

Lainsäädäntö määrittää jokaiselle oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön (Lukiolaki 2018/714 § 40), jossa ei esiinny päihteiden tarjontaa tai päihteiden vaikutuksen alaisena toimivia.

Opiskelijalla on velvollisuus noudattaa oppilaitosten järjestyssääntöjä: päihtyneenä esiintyminen ja päihteidenkäyttö oppilaitoksessa on kielletty. (Huumausainelaki 2008/373, Päihdehuoltolaki 1986/41, Alkoholilaki 2017/1102, Tupakkalaki 549/2016).

Päihteellä tarkoitetaan kaikkia päihdyttäviä aineita: alkoholia, lääkkeitä ja huumeita. Ohjeistus koskee lisäksi tupakka- ja nuuskatuotteita.

Toimintaohjeen lähtökohtana on

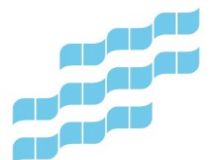
- opiskelijan kasvun ja kehityksen tukeminen
- yhteisvastuullinen oppilaitosyhteisön hyvinvointi
- päihteettömyys ja ennaltaehkäisevä päihdetyö
- varhainen päihteidenkäytön tunnistaminen ja käyttöön puuttuminen

Toimintaohjetta päivitetään säännöllisesti ja ohjeistus koskee Tampereen kaupungin järjestämää lukiokoulutusta.

2. Ehkäisevä päihdetyö

Päihteidenkäytön ennaltaehkäisy kuuluu lukion koko henkilöstölle. Toiminta on osa lukion arkipäivää opetuksessa ja oppimistilanteissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan oppilaitosten ehkäisevä päihdetyö koostuu mm.

- terveen kasvun ja kehityksen tukemisesta
- terveen ja turvallisen oppimisympäristön edistämisestä: **oppilaitokset ovat päihteettömiä ja savuttomia oppimisympäristöjä**
- päihdeopetuksesta ja -kasvatuksesta: **oppilaitoksen päihteiden ehkäisyä koskevat suunnitelmat, terveystiedon tunnit ja muiden soveltuvien oppiaineiden tunnit, koulutukset henkilökunnalle ja opiskelijoille**
- hyvästä yhteistyöstä kotien kanssa; **vanhemmille ja huoltajille tiedotetaan asiasta vanhempainilloissa sekä Wilman kautta tiedotteilla, annetaan tukea huoltajille rajojen asettamisessa ja vanhemmuudessa**
- opetuksen tuesta, joka auttaa pysymään opinnoissa ja pärjäämään niissä: **poissaolojen seuranta, opintojen etenemisen seuranta**
- opiskeluhuollon moniammatillisesta yhteistyöstä, opiskeluterveydenhuollon tuesta sekä terveystarkastuksista
- oikeanlaisesta ja oikea-aikaisesta puuttumisesta päihteidenkäyttöön

- yhteistyöstä päihdepalvelujen kanssa
- yhteistyöstä muiden paikalliseen ehkäisevän päihdetyön verkostoon kuuluvien ammatti- ja kansalaistoimijoiden kanssa
- vapaa-ajan toiminnasta; **oppilaitoksen järjestämä vapaa-ajan toiminta**

Ehkäisevää päihdetyötä on myös

- päihdeongelmaisen kohtaamiseen, hoitoon motivointiin ja hoitoonohjaukseen liittyvän koulutuksen järjestäminen henkilöstölle
- kouluterveyskyselyn tulosten huomioiminen ja hyödyntäminen

Lukiokohtaisissa opiskeluhuoltosuunnitelmissa kirjataan yksityiskohtaisemmin, miten oppilaitoksessa toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä. Lukion yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä päivittää suunnitelmaa säännöllisesti. Näin se jalkautuu henkilöstön keskuuteen arjen työn tueksi. Ennaltaehkäisevä päihdevastainen työ on myös oppilaitoksen rajojen ulkopuolelle ulottuvaa moniammatillista yhteistyötä.

3. Tupakkatuotteet

Lukioissa tupakkatuotteiden käyttö on kiellettyä.

Tupakkatuotteiksi lasketaan myös tupakkajäljitelmät, tupakan vastikkeet, nuuska ja sähkötupakka. Tupakkalain (549/2016) 74§:ssä todetaan, että tupakoida ei saa:

1. rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan **sisätiloissa**, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
2. ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan;
3. päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten **ulkotiloissa**.

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa.

Tupakointikielto koskee iästä riippumatta kaikkia opiskelijoita, oppilaitoksen henkilökuntaa ja vierailijoita.

Oppilaitoksen henkilökunnalla on velvollisuus valvoa tupakkalain noudattamista oppilaitoksissa ja tiedottaa siitä opiskelijoita.

Lukiokoulutuksessa

- Rehtori tai opettaja voi työpäivän aikana ottaa haltuunsa alle 18-vuotiaalta opiskelijalta tupakkatuotteen, nikotiininesteen tai sitä sisältävän sähkösavukkeen.
- Haltuun otetut tuotteet on työpäivän jälkeen luovutettava opiskelijan huoltajalle.

- Yli 18-vuotiaalla opiskelijalla on oikeus pitää hallussaan tupakkatuotteita ja nikotiinineiteitä, mutta ei käytä niitä lukion alueella.

Toistuvasta piittaamattomuudesta tupakkalain noudattamisessa voidaan noudattaa tupakkalain 113 §:n ohjeistusta tupakointirikkomuksesta:

Joka tahallaan yleisen kulkuneuvon, sisätilan tai ulkoalueen haltijan tai hänen edustajansa taikka yleisen tilaisuuden järjestäjän tai siellä järjestyksenvalvojana toimivan taikka valvontaviranomaisen huomautuksesta huolimatta jatkaa tupakointia sisätilassa tai ulkoalueella, jossa tupakointi on 74 §:n 1 momentin mukaan kielletty, on tuomittava tupakointirikkomuksesta sakkoon. Sakon määrää poliisiviranomainen

4. Toimintaohje päihdetilanteessa

Liitteessä 1 on kuvattuna lukiokoulutuksen toimintaohjeet tilanteeseen, jossa on herännyt huoli/epäily opiskelijan päihteiden käytöstä. Huoli/epäily päihteiden käytöstä on voinut jatkua pidempään tai sitten on kyseessä epäily siitä, että opiskelija on päihtyneenä koulussa.

Liitteessä 1 on myös lukiokoulutuksen toimintaohjeet tilanteeseen, jossa opiskelijan epäillään myyvän tai välittävän päihteitä koululla.

Mikäli opiskelijan päihteiden käyttöä epäillään, **liitteessä 2** kerrotaan, miten päihteiden käytön voi ottaa puheeksi opiskelijan kanssa.

Mikäli opiskelijan epäillään olevan päihtyneenä koulussa, **liitteessä 3** on ohjeita opiskelijan päihtymystilan tunnistamista varten.

Liitteessä 4 on kuvailtu peliriippuvuutta ja muita toiminnallisia riippuvuuksia. Sieltä löytyy myös linkkejä, joista saa apua peliriippuvuuteen.

Liitteestä 5 löytyy Lukiolain pykälät, joissa käydään läpi mahdollisia kurinpidollisia toimia päihdetilanteissa.

Liitteessä 6 on mainittuna yhteistyötahoja, joiden osaamista voi hyödyntää epäiltäessä opiskelijan päihteiden käyttöä.

5. Liitteet

Liite 1. Lukiokoulutuksen toimintaohje

Liite 2. Puheeksi ottaminen

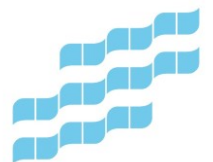
Liite 3. Miten tunnistaa päihtymystila

Liite 4. Peliriippuvuus ja muut toiminnalliset riippuvuudet

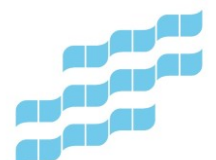
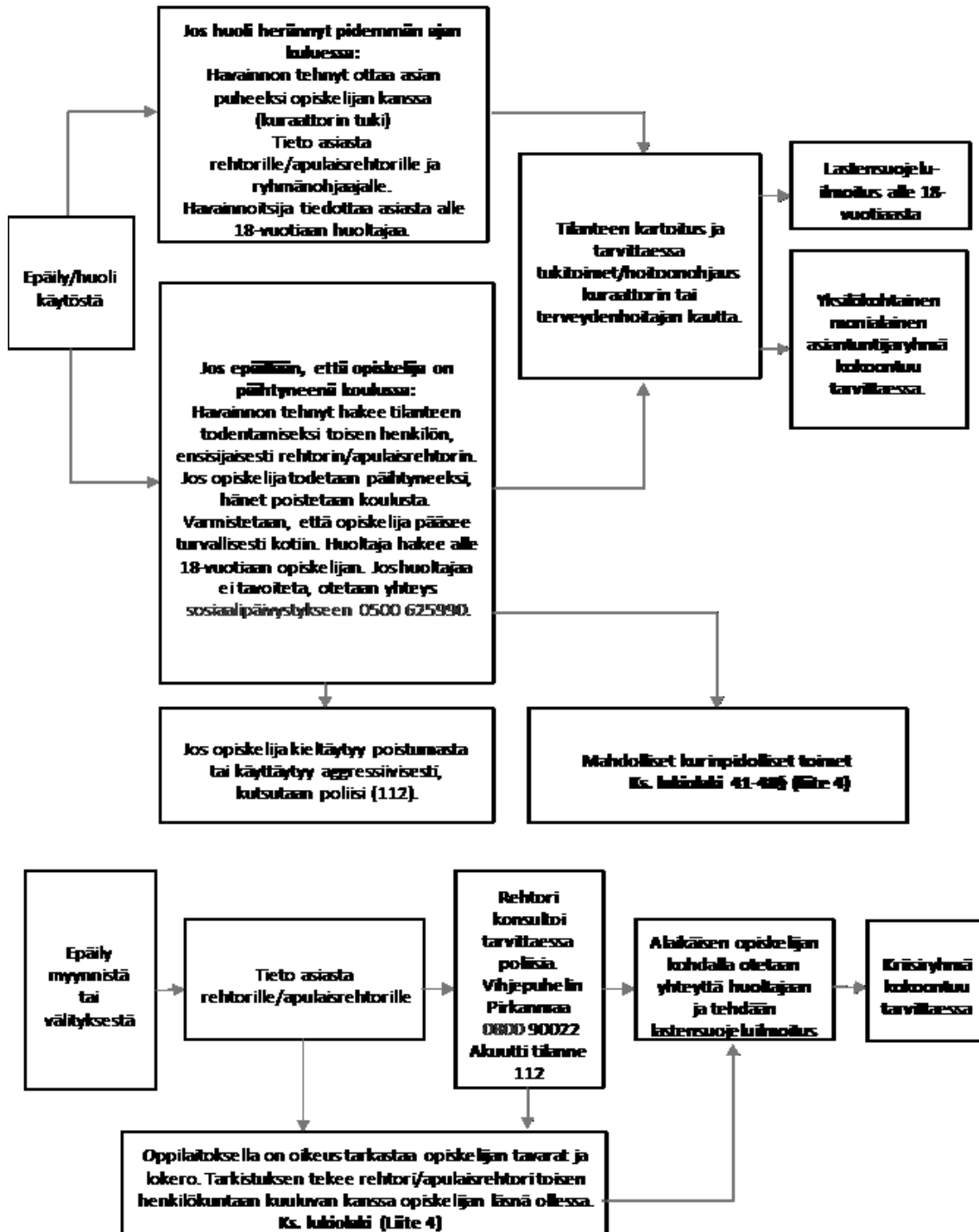

Liite 5. Lukiolaki 41–48§

Liite 6. Yhteystiedot päihdetilanteiden ratkaisemisen tueksi

Liite 1. Lukiokoulutuksen toimintaohje

Liite 2. Puheeksi ottaminen

Henkilökunnalla on velvollisuus puuttua havaitsemaansa päihdeongelmaan tai sen epäilyyn ja ottaa päihteiden käyttö puheeksi opiskelijan kanssa. Päihdeasiat voi ottaa puheeksi myös ilman herännyttä huolta, sillä päihteiden riskikäytön varhainen tunnistaminen on yksi tärkeimmistä keinoista vähentää päihteistä aiheutuvia haittoja.

Puheeksi ottaminen tulee tehdä välittömästi päihteiden käytön epäilyn syntyessä. On suositeltavaa, että asian ottaa puheeksi sen ensimmäisenä havainnut henkilö, esimerkiksi tilanteessa läsnä ollut opettaja. Alaikäisen opiskelijan kohdalla on aina otettava heti myös yhteys huoltajiin.

Vinkkejä puheeksi ottamisen tueksi

Luota intuitioon. Kun huoli herää, ota asia puheeksi mahdollisimman pian. Huolen voi ottaa puheeksi, vaikka sen aiheuttajasta ei olisi varmaa tietoa.

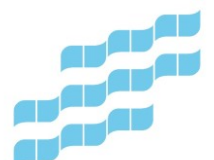
Valitse sopiva hetki. Huolehdi, että keskustelutilanne on turvallinen, rauhallinen ja yksityisyyttä kunnioittava. Mieti etukäteen keskustelun mahdollinen eteneminen.

Uskalla kysyä suoraan. Kerro selkeästi mistä olet huolissasi esimerkiksi avoimia kysymyksiä käyttämällä (mitä, miten, miksi, kuinka ja kerro). Mieti, miten asian voi ilmaista niin, ettei se tunnu syytökseltä tai moitteelta.

Kuuntele ja anna aikaa vastata. Ole rauhallinen ja kiinnostunut. Älä oletta, vaan tarkenna ja kysy lisää. Anna myönteistä palautetta. Puheeksioton tavoitteena on molemminpuolinen kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kokemus.

Tarjoa tukea, ohjausta ja neuvontaa. Puheeksioton kautta etsitään muutosta tapaan toimia ja sen pyrkimyksenä on motivointi muutokseen sekä herättäminen vastuunottoon. Tarvittaessa opiskelijalle suositellaan suoraa yhteydenottoa esimerkiksi opiskeluterveydenhoitajaan, joka huolehtii jatko-ohjauksesta.

Tarjoa toivoa ja seuraa tilannetta. Mikäli keskustelu ei juuri siinä hetkessä etene tai opiskelija ei ole valmis asiasta puhumaan, tarjoa mahdollisuus palata asiaan. Kysy myöhemmin uudestaan.

Liite 3. Miten tunnistaa päihtymystila?

Huoli opiskelijan päihteidenkäytöstä herää usein ulkoisessa olemuksessa tai käytöksessä tapahtuneiden muutosten perusteella. Päihteidenkäyttö voi näkyä myös muutoksina opintoihin sitoutumisessa kuten lisääntyneinä poissaoloina, opintojen viivästyminen tai muutoksina opiskelijan sosiaalisessa elämässä.

Päihteiden käytön aiheuttamia ulkoisia muutoksia voivat olla esimerkiksi itsestään huolehtimisen väheneminen, alkoholin tai kannabiksen haju sekä muutokset silmissä (pupillien muutokset, punoittavat silmät tai tavallisuudesta poikkeava katse), kiihtynyt pulssi, hidastuneet liikkeet, neulanpistojen jäljet kehossa tai sekavuus, tokkuraisuus, levottomuus ja muu aiempaan verrattuna epätavallinen käytös.

Itse tilanteessa tärkeintä on havaita opiskelijan päihtymystila ja puuttua asiaan – alkuvaiheen puuttumisessa ei tarvitse tietää, mitä päihdettä opiskelija on käyttänyt.

Yleisimmät päihteet

Alkoholi on Suomen käytetyin päihde. Huumeista kannabistuotteiden käyttö on yleisintä. Myös muiden aineiden osalta kokeilut ovat yleistyneet, esimerkiksi stimulanttien (ekstaasi, kokaiini, amfetamiini ja sen johdannaiset) käyttö on lisääntynyt. Huumeiden viihdekäytön myötä myös riskikäyttö lisääntyy. Huumeisiin liittyvät asenteet ovat muuttuneet aiempaa sallivammiksi, erityisesti nuorten aikuisten kohdalla. Kannabiksen käyttöä normalisoivaa puhetta esiintyy aiempaa enemmän. Alkoholin rinnalle yleiseksi päihdeksi ovat vakiintuneet lääkkeet esim. Ksalol. Alfa- PVP:n käyttö on myös yleistynyt syksyn 2023 aikana.

Opioideista buprenorfiinia ja muita lääkeopioideja käytetään (tramadoli, fentanyyli, oksikodoni) heroiinin sijasta. Myös uni- ja rauhoittavia lääkkeitä väärinkäytetään päihdyttäviin tarkoituksiin ja päihteiden vaikutusten lieventämiseen tai tehostamiseen. Ilmiönä on noussut myös ADHD lääkkeiden väärinkäyttö ja kauppaaminen päihtymystarkoitukseen. Keskeistä suomalaisessa päihdekulttuurissa on huumausaineiden ja alkoholin sekakäyttö.

Nikotiinituotteista päivittäinen sähkösavukkeiden käyttö on lisääntynyt 2. asteella. Nikotiinipusseja käyttää ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 11 % ja lukiolaisista n. 2 %.

Lähteet: THL. Raportti 13. Huumetilanne Suomessa 2020. Sanna Rönkä & Jaana Markkula (toim.). 2020.

THL kouluterveyskysely 2023, Huumeilmiöt Pirkanmaalla 2024 sosiaalinen raportti.

A-klinikkasäätiön ylläpitäältä verkkosivustolta saa kattavaa lisätietoa päihteistä ja riippuvuuksista www.paihdelinkki.fi

Liite 4. Peliriippuvuus ja muut toiminnalliset riippuvuudet

Toiminnallisia riippuvuuksia kehittyy tyypillisesti liittyen sellaisiin käyttäytymismuotoihin, jotka lyhyellä tähtämellä ovat palkitsevia, kuten pelaamiseen, internetin käyttöön, seksiin tai shoppailuun.

Suomessa rahapelaaminen kohtalaisen riskin tai ongelmapelaamisen tasolla on lisääntynyt (Suomalaisten rahapelaaminen- tutkimus).

Toiminnalliset riippuvuudet kohdistuvat käyttäytymismuotoihin, jotka tuntuvat nopeasti palkitsevilta. Toiminnalliset riippuvuudet voivat kohdistua pelaamiseen, internetin käyttöön seksiin tai shoppailuun. Peliriippuvuus voi kohdentua sekä rahapelaamiseen että videopelisiin. Rahapelaamisessa nopeiden voittojen tai tappioiden muodostuminen altistaa riippuvuuden kehittymiselle. Rahapeliriippuvuus johtaa helposti taloudellisiin vaikeuksiin ja samalla tuottavat jatkuvuutta pelikierteelle. Riippuvuustasoinen rahapelaaminen tuottaa taloudellisia, sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. Videopeli- ja nettiriippuvuudessa haittoja voi ilmetä sosiaalisissa suhteissa tai opiskelussa ajan käytön ja ajatusten keskittyessä pelaamiseen.

Ongelmallinen pelaaminen vaikeuttaa koulunkäyntiä tai työtä. Pelaaminen aiheuttaa usein ristiriitoja läheisten kanssa. Pelaaminen käy hallitsemattomaksi pelaaminen aiheuttaa toistuvasti ristiriitoja läheisten kanssa, pelaamista on hankala lopettaa tai se vie alkaa viemään kohtuuttomasti aikaa.

Ongelmallisen digipelaamisen tunnuspiirteitä ovat esimerkiksi pelaamisesta johtuvat:

- Vaikeudet suoriutua työstä tai perusteettomat poissaolot
- Vaikeudet edetä opinnoissa tai selviytyä niistä
- Erimielisyydet ja riidat läheisissä ihmissuhteissa
- Unihäiriöt tai vuorokausirytmien häiriintyminen
- Arkivelvollisuuksien laiminlyönti (esim. kotityöt, virastoasiat, laskujen maksaminen)
- Kiinnostuksen menettäminen muihin harrastuksiin ja vapaa-ajanviettopoihin
- Kiinnostuksen menettäminen pelimaailman ulkopuolisiin ihmissuhteisiin ja sosiaalisten tilanteiden välttely
- Oman ulkonäön laiminlyönti (esim. vaatteet, siisteys, hygienia)
- Välinpitämättömyys omasta hyvinvoinnista (esim. liikunnan puute, ravinnon määrä tai laatu)
- Lisääntynyt ahdistuneisuus, alakuloisuus tai muut negatiiviset tunnekokemukset (digipelirajaton.fi)

Peliongelmaan liittyy:

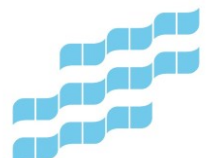
- pelaamisen lopettaminen on vaikeaa
- pelaamisen salaaminen muilta ja käytettyjen rahasummien valehtelu
- läheisiltä lainaaminen tai pikavippien ottaminen, jotta olisi rahaa pelata
- läheisten kanssa pelaamiseen liittyvät riidat
- häpeän tai syyllisyyden tunteminen pelaamisesta (Mielenterveystalo)

Apua peliriippuvuuteen:

[Vertaistukea peliongelmaan | Peluuri](#)

[Restart-ohjelma videopelaajille | Peluuri](#)

[Vertaistukea rahapelaajille ja läheisille | Pelirajaton](#)

Liite 5. Lukiolaki 41–48 §

Lukiolain pykälät 41–48 (11.3.2022/165)

41 §

Kurinpito

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä säädetty toimenpiteet ovat kurinpitotoimia. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8 §:ssä. ([11.3.2022/165](#))

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

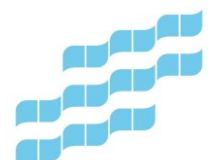
Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 32 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. ([11.3.2022/165](#))

4 momentti on kumottu L:lla [11.3.2022/165](#).

42 §Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitotoimen täytäntöönpano ([11.3.2022/165](#))

Ennen 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 41 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Edellä 41 §:n 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä tulee antaa päätös ja 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. ([11.3.2022/165](#))

Opiskelijan määräaikaista erottamista tai asuntolasta erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, ellei koulutuksen järjestäjä tai hallinto-oikeus toisin päättää.

Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta päätetään.

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta sekä kirjallisen varoituksen antamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori. Rehtorille voidaan antaa toimivalta päättää korkeintaan kolme kuukautta kestävästä oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta. Rehtorille ei voida kuitenkaan antaa toimivaltaa päättää oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisen määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta. ([11.3.2022/165](#))

Edellä 41 §:n 2 momentissa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Mainitussa lainkohdassa tarkoitetusta opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä päättää rehtori.

43 §

Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata 41 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon 41 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain ([39/1889](#)) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

44 § ([11.3.2022/165](#))

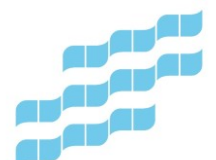
44 § on kumottu L:lla [11.3.2022/165](#).

45 §

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 40 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi

huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään [rikoslain 4 luvun 6 §:n](#) 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tässä pykälässä säädettyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

46 §

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 40 §:n 2 momentissa tarkoitettun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Tässä pykälässä säädettyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan.

47 §

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 45 ja 46 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti.

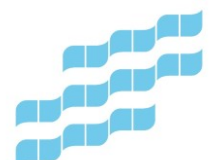
Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 45 §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

48 §

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä 45 §:ssä tarkoitettut opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen.

Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

Liite 6. Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Löydät tarvittaessa lisätietoja Pirhan sivuilta kunkin alla olevan [linkin](#) avulla.

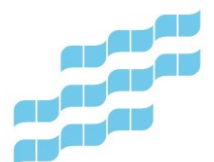
[Kiireellinen apu mielenterveys- ja päihdeasioissa:](#)

Hätätilanteessa

Jos henki on vaarassa tai jos kyse on muusta vakavasta ja välitöntä hoitoa vaativasta tilanteesta, soita hätänumeroon **112**.

Vakavissa mielenterveyden ongelmissa ja päihdeongelmissa voit olla yhteydessä kiireellistä apua tarjoaviin tahoihin. Saat apua läpi vuorokauden seuraavista paikoista:

Päivystysapu 116117

Päivystysapu auttaa äkillisissä terveysongelmissa silloin, kun oma terveysasemasi on kiinni. Soita päivystysavun numeroon **116 117** kun mietit päivystykseen menoa. Numero on maksuton ja palvelee kaikkina päivinä ja vuorokauden aikoina (24/7). Puheluihin vastaavat sairaanhoitajat arvioivat hoidon tarpeen, ohjaavat oikeaan hoitopaikkaan ja antavat hoito-ohjeita.

[Kiireellinen hoito ja päivystys](#)

[Sosiaali- ja kriisipäivystys](#)

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen numeroon **0500 625 990** voit ottaa yhteyttä, kun tarvitset kiireellistä apua tai neuvontaa mielenterveyteen tai päihteisiin liittyvissä asioissa. Sosiaali- ja kriisipäivystys on avoinna kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystys palvelee kaikkia pirkanmaalaisia ja Pirkanmaalla oleskelevia, jotka tarvitsevat kiireellistä sosiaalihuollon apua.

Pohjoisen alueen nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut

Alaikäisten ja täysi-ikäisten nuorten päihdehoito toteutetaan eri työryhmissä.

Alaikäisten päihdepalvelut

Alaikäisten päihdepalvelut Sarviksella: Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere, B-rappu 2. kerros.

Alaikäisten osalta päivystystoiminta ainoastaan puhelinpäivystyksenä ti-to kello 10–11 numerossa 040 674 7826. Ohjauksia voi tehdä sähköpostitse osoitteeseen nuortenmatala.tampere@pirha.fi.

Alaikäisten osalta ammattilaisten konsultaatiopuhelin palvelee maanantaisin kello 10–11 numerossa 041 730 5165.

Tampereen alle 18-vuotiaiden mielenterveys- ja päihdepalveluiden nuorten päihde- ja riippuvuustyöryhmä, nuorten lyhytterapeuttinen työryhmä ja nuorten walk-in yhdistyvät Pirkanmaan hyvinvointialueen pohjoisella alueella **Nuorten matalan kynnyksen työryhmäksi**.

Alle 18-vuotiaiden neuvontapuhelin tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin kello 8.30–10 numerossa 041 730 5165.

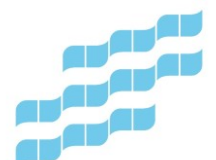
Alle 18-vuotiaiden nuorten walk-in palvelu

Walk-in -palvelu on lyhytterapeuttista työskentelyä, jossa ei ole tarjolla lääkäripalveluita. Palvelu päivystysajallisesti kahdessa toimipisteessä Sarviksella (Hatanpäänkatu 3):

- maanantaisin ja tiistaisin klo 16–18 F-rapun 1. kerroksessa
- keskiviikkoisin klo 9–11 ja torstaisin klo 12–16 B-rapun 3. kerroksessa.
- Puhelin: 0417309031

Puhelimeen vastataan Nuorten walk-in -palvelun päivystysaikoina. Voi lähettää myös tekstiviestejä, joihin vastataan päivystysaikoina

Täysi-ikäisten nuorten palvelut

Täysi-ikäisten palveluista vastaa hyvinvointialueen avopalveluiden mielenterveys- ja päihdepalveluiden vastuualue, joka vastaa myös muista täysi-ikäisten perustason mielenterveys- ja päihdepalveluista.

Aiempi Tampereen nuorten aikuisten päihde- ja riippuvuustyöryhmä sekä nuorten aikuisten lyhytterapeuttinen työryhmä yhdistyvät. Uusi työryhmä palvelee Hammareninkatu 5 B, 4. kerros, 33100 Tampere.

Uusista ohjauksista pyydetään olemaan yhteydessä ensisijaisesti päivystysajalla puhelimitse numeroon 041 730 9245 tai viranomais sähköpostin nuortenaikuistenmiepa@pirha.fi kautta. Työryhmän päivystysaika on ma–pe kello 10–11. Päivystysaikana on mahdollista ottaa yhteyttä puhelimitse tai tarvittaessa saapua paikalle toimipisteeseen.

Lisätietoja

Alle 18-vuotiaat: palveluvastaava Niina Immonen, niina.immonen@pirha.fi

Yli 18-vuotiaat: osastonhoitaja Eeva Järvinen, eeva.jarvinen2@pirha.fi

Päivittyvät tiedot alaikäisten palveluita koskien löytyvät Pirhan sivuilta: Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut

<https://www.pirha.fi/palvelut/nuorten-ja-opiskelijoiden-palvelut/nuorten-mielenterveys-ja-paihdepalvelut>

<https://www.pirha.fi/palvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut/kiireellinen-apu-mielenterveys-ja-paihdeasioissa>

Pirhan päihde- ja mielenterveyspalveluiden sivut:

<https://www.pirha.fi/palvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut>

